

InHort
INSTYTUT OGRODNICTWA

**Instytut Ogrodnictwa
Zakład Pszczelnictwa w Puławach**
ul. Kazimierska 2, 24-100 Puławy
www.opisik.pulawy.pl

Sektor pszczelarski w Polsce w 2016 roku

Autor:
Dr Piotr Semkiw
Zakład Pszczelnictwa w Puławach
e-mail: piotr.semkiw@man.pulawy.pl

Puławy 2016

Opracowanie przygotowano w ramach realizacji Zadania 4.3 pt. „Doskonalenie technologii pasiecznych w kontekście występowania i eliminacji niekorzystnych czynników, uwarunkowań ekonomicznych i jakości produktów pszczelich” w Programie Wieloletnim Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach. Dane do analizy sektora za rok bieżący uzyskano z:

- Inspekcji Weterynaryjnej (rejstry pasiek prowadzone przez Powiatowe Inspektoraty Weterynarii – stan na październik),
- Agencji Rynku Rolnego (83 ankiety z organizacji pszczelarskich zebrane w ramach realizacji mechanizmu „Wsparcie rynku produktów pszczelich” w sezonie 2016/2017),
- Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- materiałów własnych.

Zakres prac objął aktualną ocenę:

- liczby rodzin pszczelich,
- napszczelenia – liczby rodzin przypadających na 1 km²,
- liczby pszczelarzy oraz struktury pasiek,
- struktury wiekowej pszczelarzy,
- produkcji miodu,
- cen miodu oraz struktury sprzedaży,
- kosztów produkcji,
- handlu zagranicznego na rynku miodu,
- strat rodzin pszczelich po zimowaniu i w sezonie pszczelarskim.

1. Liczba rodzin pszczelich

Na podstawie danych zawartych w rejestrach prowadzonych przez Powiatowe Inspektoraty Weterynarii (PIW) określono, że liczba rodzin pszczelich (stan na październik) wynosi ok. 1,5 mln (tab.1). W przeciągu ostatniego roku przybyło ok. 56 tys. rodzin, co oznacza ok. 4,1% wzrost. Zdecydowanie najwięcej rodzin pszczelich zarejestrowanych jest w województwie lubelskim, najmniej zaś w podlaskim. Prawie 476 tys. rodzin znajduje się w pasiekach nie przekraczających 20 uli. Najwięcej, bo ok. 547 tys. pni pszczelich znajduje się w pasiekach liczących od 21 do 50 uli. Zatem w pasiekach o obsadzie do 50 uli utrzymywanych jest 2/3 wszystkich rodzin pszczelich. Gospodarstwa kwalifikujące się do działów specjalnych produkcji rolnej (pow. 80 rodzin) posiadają łącznie ok. 200 tys. rodzin pszczelich, zaś pasieki zawodowe (wg definicji określonej w rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 917/2004 liczące powyżej 150 pni) użytkują ok. 85 tys. rodzin pszczelich. Większość, bo około 1,27 mln rodzin pszczelich jest w posiadaniu pszczelarzy zrzeszonych w organizacjach pszczelarskich (dane z ankiet zebranych przez ARR).

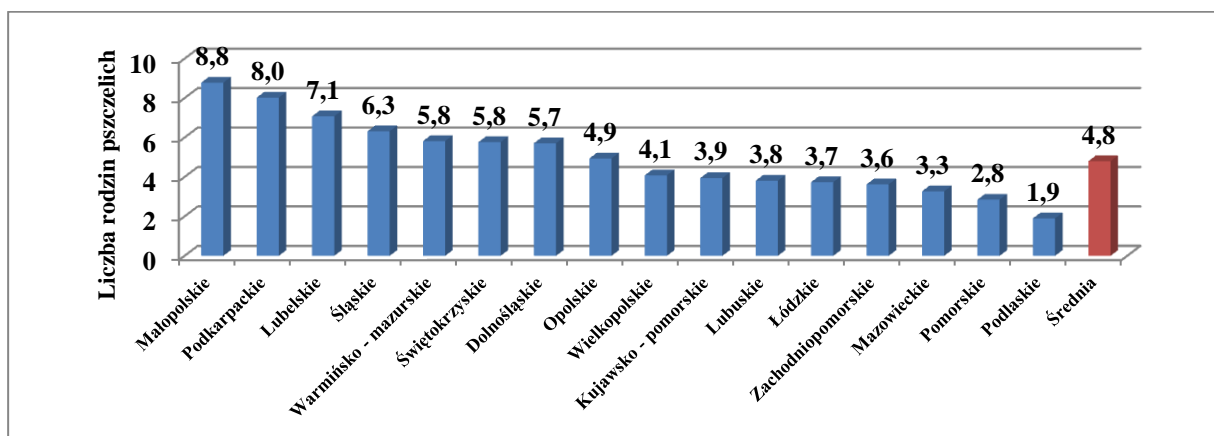
Tabela 1. Liczba rodzin pszczelich w odniesieniu do struktury pasiek

Województwo	Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)								Łączna liczba rodzin pszczelich
	do 5	od 6 do 10	od 11 do 20	od 21 do 50	od 51 do 80	od 81 do 150	od 151 do 300	pow.301	
Lubelskie	2030	12206	30329	68994	43372	12480	6717	1648	177776
Podkarpackie	2697	14238	31890	52434	26784	9207	5099	820	143169
Warmińsko -mazurskie	791	4409	13357	45273	40231	19513	9010	8070	140654
Małopolskie	7061	20768	30808	45977	16765	5988	3252	2760	133379
Wielkopolskie	3635	12256	23782	41384	23620	10602	4472	2040	121791
Mazowieckie	3382	13488	26209	43664	18663	6943	3611	400	116360
Dolnośląskie	1944	7365	18678	38735	18939	11959	8092	8148	113860
Zachodniopomorskie	1117	4695	12369	35034	18174	8410	2308	870	82977
Śląskie	7335	16028	21907	22668	6257	2060	1334	305	77894
Kujawsko - pomorskie	1484	6082	13416	29175	12715	5485	1980	500	70837
Łódzkie	2727	9565	18754	25595	8239	1914	927	372	68093
Świętokrzyskie	1416	6457	12877	23726	14478	6344	1520	730	67548
Lubuskie	1190	4391	9340	20527	11210	3188	840	2600	53286
Pomorskie	975	3699	9702	21428	8929	2825	2690	1910	52158
Opolskie	1718	5266	10500	15152	9025	2961	750	1100	46472
Podlaskie	677	3334	7651	17397	5973	2482	855	0	38369
Suma	40179	144247	291569	547163	283374	112361	53457	32273	1504623*

* z powodu niepełnych danych w przypadku 1152 zarejestrowanych pasiek, ostateczna liczba rodzin pszczelich w kraju różni się od wartości wykazanej w zestawieniu

2. Napszczelenie – liczba rodzin pszczelich przypadających na 1 km²

Średnia liczba rodzin pszczelich na 1 km² powierzchni kraju wynosi 4,8 (ryc.1). Najbardziej napszczelone tereny znajdują się w Polsce południowo – wschodniej (małopolskie, podkarpackie, lubelskie), a Podlasie, Pomorze, Polska centralna (woj. mazowieckie) to regiony o najmniejszym zagęszczeniu rodzin pszczelich.

Ryc. 1. Liczba rodzin pszczelich przypadających na 1 km².

3. Liczba pszczelarzy i struktura pasiek

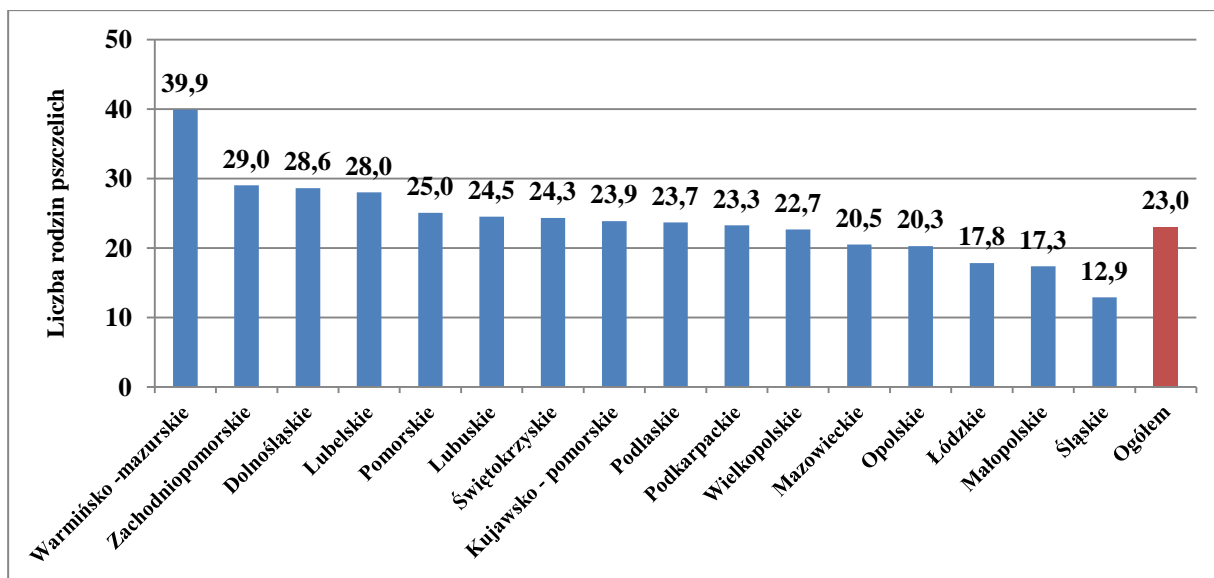
W ewidencji Inspekcji Weterynaryjnej zarejestrowanych jest 66 550 osób posiadających pnie pszczele (pszczelarzy), jednakże z powodu niekompletnych danych (brak informacji dotyczących liczby rodzin pszczelich w przypadku 1152 podmiotów) w zestawieniu ujęto tylko te osoby dla których prowadzona jest pełna dokumentacja (tab.2). Z niej wynika, że najwięcej pszczelarzy zarejestrowanych jest w województwie małopolskim, najmniej zaś w podlaskim. 40% ogółu pszczelarzy pochodzi z 4 województw Polski południowej i południowo – wschodniej (śląskie, małopolskie, podkarpackie i lubelskiej). Około 44 tys. pszczelarzy nie posiada pasieki większej niż 20 rodzin pszczelich, a 60% z nich to właściciele pasiek do 10 pni. Pasieki liczące od 21 do 50 rodzin pszczelich należały do ok. 15,7 tys. pszczelarzy, a większe (51 – 80 uli) do 4,1 tys. pszczelarzy. Gospodarstwa zaliczane do działów specjalnych produkcji rolnej (ponad 80 uli) były w posiadaniu ok. 1,3 tys. producentów. 67% ogólnej liczby producentów czyli ok. 44,4 tys. jest zrzeszonych w organizacjach pszczelarskich.

Tabela 2. Liczba pszczelarzy w odniesieniu do struktury pasiek

Województwo	Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)								Liczba pszczelarzy łącznie
	do 5	od 6 do 10	od 11 do 20	od 21 do 50	od 51 do 80	od 81 do 150	od 151 do 300	pow.301	
Małopolskie	1774	2386	1859	1351	246	56	15	5	7692
Lubelskie	497	1360	1789	1941	614	113	31	3	6348
Podkarpackie	638	1590	1902	1523	389	87	25	2	6156
Śląskie	1955	1913	1346	704	93	19	6	1	6037
Mazowieckie	874	1575	1595	1283	272	66	18	1	5684
Wielkopolskie	893	1377	1421	1213	345	101	22	5	5377
Dolnośląskie	480	830	1106	1115	282	110	40	18	3981
Lódzkie	674	1087	1141	774	123	17	5	1	3822
Warmińsko - mazurskie	188	495	776	1253	575	184	44	11	3526
Kujawsko - pomorskie	382	693	802	841	190	51	10	1	2970
Zachodniopomorskie	283	520	735	961	270	78	12	2	2861
Świętokrzyskie	345	720	771	667	207	57	7	2	2776
Opolskie	445	607	637	439	131	27	4	2	2292
Lubuskie	311	504	561	596	163	30	4	4	2173
Pomorskie	288	421	571	629	130	26	13	5	2083
Podlaskie	168	377	457	503	89	22	4	0	1620
Suma	10195	16455	17469	15793	4119	1044	260	63	65398*

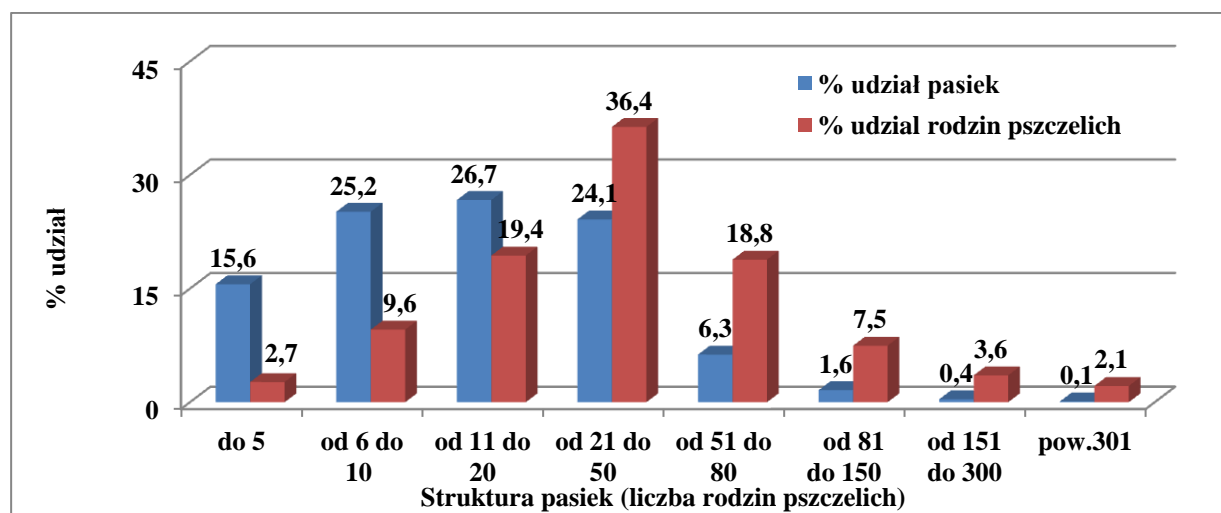
* z powodu niepełnych danych w przypadku 1152 zarejestrowanych pasiek, ostateczna liczba pszczelarzy jest wyższa od wykazanej w zestawieniu

Średnia obsada pasieki to 23 rodziny pszczele. Największe gospodarstwa pasieczne występują na terenie województwa warmińsko – mazurskiego, a przeciętna ich wielkość to ok. 40 rodzin pszczelich. Średnio ok. 30 uli posiadają pszczelarze z województwa zachodniopomorskiego, a niewiele mniejsze pasieki położone są na Dolnym Śląsku i Lubelszczyźnie. Najmniejsze pasieki (przeciętnie ok. 13 uli) występują na Śląsku.

Ryc. 2. Średnia wielkość pasiek.

Ze względu na swą strukturę, krajowe pszczelarstwo jest mocno rozdrobnione (ryc.3). Pasieki małe (do 20 pni) stanowią 67,5% ogółu, a w przypadku niektórych województw ich procentowy udział w ogólnej liczbie jest jeszcze wyższy, np.: Śląskie (ok. 86%), Małopolskie (ok. 78%), Łódzkie (ok. 76%), Opolskie (ok.73%). Pasieki średnie, a więc od 21 do 50 rodzin pszczelich stanowią ok. ¼ wszystkich pasiek, aczkolwiek w tej grupie znajduje się ponad 1/3 ogółu rodzin pszczelich. Pasieki o obsadzie od 51 do 80 pni stanowią 6,3%, a pasieki powyżej 80 rodzin to ok. 2,1%. wszystkich.

Ryc. 3. Struktura pasiek w Polsce i procentowy udział rodzin pszczelich w poszczególnych wielkościach pasiek.

Ponad 150 rodzin pszczelich czyli tzw. pasiekę zawodową posiada 323 pszczelarzy (tab.3). Najwięcej takich pasiek zlokalizowanych jest w województwie dolnośląskim (58) i warmińsko – mazurskim (51), najmniej w województwie podlaskim (4) opolskim (6) i łódzkim (6). Ogółem we wszystkich pasiekach zawodowych utrzymywanych jest ok. 85,7 tys.

rodzin, co stanowi 5,7% wszystkich. Procentowo najwięcej rodzin pszczelich w stosunku do pozostałych jest w województwie dolnośląskim (14,3%), jednakże to w województwie warmińsko – mazurskim liczba pni pszczelich w pasiekach zawodowych jest największa. Średnia wielkość pasieki profesjonalnej wynosi ok. 265 uli, ale największe liczące średnio 430 pni zarejestrowane są w województwie lubuskim. Powiaty o największej liczbie pasiek zawodowych to powiat kłodzki w woj. dolnośląskim (20 pasiek; ok. 5,9 tys. rodzin) i kętrzyński w województwie warmińsko - mazurskim (17 pasiek; ok. 5,7 tys. rodzin).

Tabela 3. Charakterystyka pszczelarstwa zawodowego

Województwo	Liczba pasiek zawodowych	Liczba rodzin pszczelich w pasiekach zawodowych	% rodzin pszczelich w pasiekach zawodowych w porównaniu do pozostałych	Średnia wielkość pasieki zawodowej
Dolnośląskie	58	16240	14,3	280,0
Warmińsko - mazurskie	55	17080	12,1	310,5
Lubelskie	34	8365	4,7	246,0
Podkarpackie	27	5919	4,1	219,2
Wielkopolskie	27	6512	5,3	241,2
Małopolskie	20	6012	4,5	300,6
Mazowieckie	19	4011	3,4	211,1
Pomorskie	18	4600	8,8	255,6
Zachodniopomorskie	14	3178	3,8	227,0
Kujawsko - pomorskie	11	2480	3,5	225,5
Świętokrzyskie	9	2250	3,3	250,0
Lubuskie	8	3440	6,5	430,0
Śląskie	7	1639	2,1	234,1
Łódzkie	6	1299	1,9	216,5
Opolskie	6	1850	4,0	308,3
Podlaskie	4	855	2,2	213,8
Ogółem	323	85730	5,7	265,4

4. Struktura wiekowa pszczelarzy

Największą grupę (ok. 34%) stanowią producenci w wieku od 51 do 65 lat (tab. 4). Niecałe 30% to osoby w wieku ponad 65 lat, a co ósmy pszczelarz ma mniej niż 35 lat. Niemalże 24% to osoby w wieku od 36 do 50 lat. Niezależnie od kategorii wiekowej najwyższy odsetek pszczelarzy posiada pasieki o obsadzie od 11 do 20 pni, a ma to przede wszystkim związek z tym, że właśnie one w kraju dominują (ryc.3). W porównaniu do danych z roku ubiegłego o ok. 2,6% zwiększył się odsetek pszczelarzy w wieku do 50 lat w porównaniu do pozostałych grup.

Tabela 4. Struktura wiekowa pszczelarzy (%) w odniesieniu do struktury pasiek

Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)	Wiek pszczelarzy (lata)			
	do 35	od 36 do 50	od 51 do 65	powyżej 65
do 5	1,68	2,31	2,97	3,65
od 6 do 10	1,92	3,23	4,97	5,41
od 11 do 20	3,92	7,42	10,76	9,54
od 21 do 50	3,14	6,81	10,14	8,04
od 51 do 80	1,57	2,85	3,79	2,28
od 81 do 150	0,39	0,96	0,74	0,43
od 151 do 300	0,13	0,24	0,41	0,11
powyżej 300	0,02	0,06	0,11	0,01
Struktura wiekowa	12,76	23,88	33,89	29,47

5. Produkcja miodu

Całkowita produkcja miodu wyniosła ok. 24,3 tys. ton (tab. 5). Przeciętnie z jednej rodziny pszczelej, w pasiekach amatorskich pszczelarze pozyskali ok. 16,5 kilogramów miodu, zaś w towarowych prawie dwukrotnie więcej. Najwięcej miodu (ok. 3140 ton) wyprodukowano na Lubelszczyźnie, zaś najmniej w województwie opolskim (ok. 478 ton).

Tabela 5. Produkcja miodu w kraju i w poszczególnych województwach

Województwo	Produkcja miodu		
	Pasieki amatorskie (kg/rodz. pszczelą)	Pasieki towarowe (kg/rodz. pszczelą)	Produkcja miodu całkowita (t)*
Dolnośląskie	17,7	27,8	1756,3
Kujawsko - pomorskie	18,9	32,4	1228,8
Lubelskie	16,4	45,5	3141,4
Lubuskie	22,7	25,3	930,1
Łódzkie	16,5	28,0	887,2
Małopolskie	20,1	25,1	2009,3
Mazowieckie	18,1	30,3	1876,4
Opolskie	14,2	24,0	478,4
Podkarpackie	13,0	22,8	1321,5
Podlaskie	17,1	24,8	489,6
Pomorskie	10,3	17,5	555,5
Śląskie	14,3	31,5	1488,8
Świętokrzyskie	23,5	45,1	1615,6
Warmińsko - mazurskie	14,9	21,8	1488,0
Wielkopolskie	18,6	23,7	2298,0
Zachodniopomorskie	17,7	24,8	1090,0
Ogółem**	16,6	31,8	24283,6

*skorygowana o straty w sezonie

** uwzględnia dane z 2 organizacji ogólnopolskich

6. Ceny miodu i struktura sprzedaży

W punktach skupu za kilogram miodu wielokwiatowego lub rzepakowego pszczelarze otrzymywali od 10 do 12,5 zł (tab. 6). Miody lipowe i gryczane uzyskiwały średnią cenę na poziomie ok. 15,5 zł/kg, zaś za akacjowe płacono o ok. 1 zł więcej. Miód spadziowy ze spadzi iglastej czy wrzosowy kupowano za kwoty dużo wyższe, odpowiednio 26 i 37,5 zł/kg. Generalnie, przy tej formie sprzedaży decydujący wpływ na cenę miała jakość dostarczanego produktu, przy czym najważniejsze kryteria jakościowe odnosiły się do zawartości pyłku przewodniego w przypadku odmianowych miodów nektarowych czy przewodności elektrycznej w miodach spadziowych.

W sprzedaży bezpośredniej najtańsze miody rzepakowe kosztowały średnio 22 zł/kg, a nieznacznie droższe były miody wielokwiatowe (ok. 24 zł/kg). Spośród odmian letnich, najdroższy był miód gryczany (29zł/kg), natomiast zbliżone ceny uzyskiwał miód akacjowy i lipowy (ok. 27 zł). Niższa w stosunku do ubiegłego sezonu produkcja miodu spadziowego ze spadzi iglastej spowodowała wzrost cen tego produktu do poziomu ok. 35 zł/kg, a średnia cena 1 kg miodu wrzosowego w sprzedaży bezpośredniej wynosiła ok. 45 zł.

W sprzedaży detalicznej tylko ceny miodu wielokwiatowego były na podobnym poziomie jak ceny w sprzedaży bezpośredniej, pozostałe odmiany były jednak droższe. Różnice w cenach wynosiły od ok. 2 zł/kg (lipowy, gryczany i spadziowy ze spadzi liściastej) do ok. 22 zł/kg (wrzosowy).

W ramach sprzedaży bezpośredniej i detalicznej na rynek trafiło ok. 81% miodu, a pozostałą jego część pszczelarze skierowali do punktów skupu hurtowego.

Tabela 6. Ceny miodu (zł/kg) w sprzedaży bezpośredniej, w skupie hurtowym i w handlu detalicznym w okresie IX-XI 2016 roku

Odmiany miodu	Sprzedaż bezpośrednia			Sprzedaż do punktów skupu			Sprzedaż detaliczna		
	min	max	średnio	min	max	średnio	min	max	średnio
Miód wielokwiatowy	14,0	35,0	23,8	10,0	12,5	11,2	12,0	32,0	23,1
Miód rzepakowy	14,0	30,0	22,3	10,0	12,5	11,2	16,9	34,9	26,2
Miód akacjowy	16,0	35,0	26,7	15,0	18,0	16,7	27,6	46,5	34,3
Miód lipowy	18,0	35,0	27,7	14,0	17,0	15,4	23,4	37,5	30,2
Miód gryczany	19,0	45,0	29,4	14,0	17,0	15,6	23,4	37,5	31,3
Miód spadziowy ze spadzi iglastej	22,0	45,0	34,7	23,9	32,0	26,0	33,8	62,8	46,6
Miód spadziowy ze spadzi liściastej	19,0	40,0	30,9	-	-	-	27,0	43,9	32,9
Miód wrzosowy	35,0	60,0	45,2	35,0	40,0	37,5	50,0	84,0	67,3

7. Koszty produkcji

W pasiekach amatorskich, w przeliczeniu na 1 rodzinę pszczelą, koszty produkcji (stałe i zmienne) wynoszą ok. 264 zł., a w towarowych są o ok. 62 zł wyższe (tab.7). Stałe obciążenia finansowe w przypadku małych pasiek stanowią ok. 16%, zaś w dużych pasiekach ok. 21% wszystkich kosztów. Wśród kosztów zmiennych (oba typy pasiek) największe są koszty pracy. Poza pracą, koszty dokarmiania (pasieki amatorskie) i koszty transportu (pasieki towarowe) najmocniej wpływają na opłacalność produkcji pasiecznej. Mimo relatywnie niższego kosztu prowadzenia pasieki amatorskiej, jednostkowy koszt produkcji 1 kg miodu jest sporo wyższy niż w przypadku pasieki towarowej. Różnica wynosi 5,6 zł.

Tabela 7. Kalkulacja najważniejszych kosztów produkcji na 1 rodzinę pszczelą w zł. (wg cen w 2016 r.)

Wyszczególnienie kosztów		Typ pasiek			
		Amatorskie	Udział (%)	Towarowe	Udział (%)
Koszty stałe	Amortyzacja uli	35	13,3	35	10,7
	Amortyzacja sprzętu	7	2,7	14	4,3
	Amortyzacja pracowni	–	–	15	4,6
	Dzierżawa pasieczysk	–	–	4	1,2
	Suma	42	15,9	68	20,8
Koszty zmienne	Pokarmy	37,5	14,2	37,5	11,5
	Węza	10	3,8	12	3,7
	Matki pszczele	20	7,6	30	9,2
	Leki	15	5,7	15	4,6
	Transport	13,4	5,1	44,1	13,5
	Energia elektryczna	10	3,8	20	6,1
	Praca	110	41,7	88	26,9
	Materiały i inne	6	2,3	12	3,7
	Suma	221,9	84,1	258,6	79,2
Koszty ogółem		263,9	100,0	326,6	100,0
Koszt jednostkowy (1kg miodu)		15,9		10,3	

8. Handel zagraniczny na rynku miodu

W 2015 roku wyeksportowano ok. 11 tys. ton miodu o łącznej wartości ok. 31,5 mln EUR, natomiast importowano ok. 21 tys. ton miodu o wartości ok. 44 mln EUR. Saldo w handlu zagranicznym zamknęło się kwotą -12,5 mln EUR (tab.8). W pierwszych 10 miesiącach 2016 roku wyeksportowano z kraju ponad 9,1 tys. ton miodu zaś jego import wyniósł prawie 20,3 tys. ton. W tym okresie, w największych ilościach miód z Polski trafiał na rynki niemieckie (ok. 2,5 tys. ton) i francuskie (2,1 tys. ton), natomiast największe ilości miodu zakupiliśmy na rynku ukraińskim (prawie 12 tys. ton) i chińskim (ok. 5,8 tys. ton) (tab. 9 i 10).

Tabela 8. Handel zagraniczny na rynku miodu

Okres	Eksport		Import		Saldo (eksport - import)
	Wolumen (tony)	Wartość (tys. EUR)	Wolumen (tony)	Wartość (tys. EUR)	Wartość (tys. EUR)
2015 rok	11161,8	31546,3	20958,0	44097,1	-12 550,8
I - X 2016 rok	9110,0	22824,5	20356,1	37935,8	-15 111,3

Tabela 9. Eksport miodu – główne kraje przeznaczenia, wartości i ilości (I –X 2016r.).

Kraj przeznaczenia	Wartość (tys. EUR)	Masa (t)	Cena (EUR/kg)
	A	B	A/B
Niemcy	6397,0	2515,4	2,5
Francja	4475,6	2110,0	2,1
Hiszpania	1667,1	736,0	2,3
Belgia	1531,3	688,5	2,2
Rumunia	1415,7	655,3	2,2
Włochy	1181,8	428,2	2,8
Grecja	877,7	379,5	2,3
Bulgaria	744,6	366,6	2,0
Wielka Brytania	1204,1	225,6	5,3
Irlandia	452,9	216,0	2,1
Słowacja	506,0	185,5	2,7
Litwa	269,7	100,9	2,7
Chorwacja	278,0	92,1	3,0
Dania	248,1	85,9	2,9
Austria	331,1	78,6	4,2
Chiny	342,4	71,4	4,8
Arabia Saudyjska	368,5	59,5	6,2
Stany Zjednoczone Ameryki	273,2	49,6	5,5
Holandia	57,5	22,0	2,6
Szwecja	35,1	11,5	3,0
Kanada	69,8	11,5	6,1
Estonia	27,1	10,6	2,6
Pozostałe	70,1	9,7	7,2
Suma	22824,5	9110,0	2,5

Tabela 10. Import miodu – główne kraje pochodzenia, wartości i ilości (I – X 2016r.).

Kraj pochodzenia	Wartość (tys. EUR)	Masa (t)	Cena (EUR/kg)
	A	B	A/B
Ukraina	19573,1	11991,3	1,6
Chiny	8156,2	5835,5	1,4
Bulgaria	2581,3	846,6	3,0
Rumunia	2421,6	673,2	3,6
Niemcy	938,7	236,8	4,0
Litwa	700,5	195,2	3,6
Hiszpania	596,0	145,4	4,1
Argentyna	128,3	70,5	1,8
Rosja	140,0	65,8	2,1
Moldawia	125,2	60,0	2,1
Portugalia	322,9	46,6	6,9
Nowa Zelandia	1574,9	35,3	44,6
Francja	169,1	34,6	4,9
Włochy	133,0	28,9	4,6
Węgry	152,3	24,6	6,2
Pozostałe	222,6	65,7	3,4
Suma	37935,8	20356,1	1,9

9. Straty rodzin pszczelich

Straty rodzin pszczelich po zimowaniu (odnotowane wiosną 2016 r.) wyniosły średnio 12,6%. Największe, bo wynoszące 20% ubytki rodzin odnotowali pszczelarze z województwa opolskiego i pomorskiego. Najmniejsze straty po zimie (ok.9%) stwierdzili pszczelarze z województwa lubelskiego, kujawsko – pomorskiego i małopolskiego.

W trakcie sezonu pszczelarskiego w 14 – stu województwach zgłoszono do związków pszczelarskich przypadki ostrych zatruc lub podtruc rodzin pszczelich, głównie na plantacjach rzepaku i uprawach sadowniczych. Łącznie, w skali całego kraju, ok. 630 rodzin pszczelich uległo ostremu zatruciu, a podtrucia dotknęły prawie 7 tys. rodzin pszczelich.

Tabela 11. Straty rodzin pszczelich w trakcie zimowania i sezonu pszczelarskiego

Województwo	Szacunkowe straty rodzin pszczelich w trakcie zimowania (w %)		Straty rodzin pszczelich w trakcie sezonu pasiecznego
	Zakres	Średnio	Liczba rodzin (rodzaj uprawy)
Dolnośląskie	od 5,8 do 20,8	15,3	5 (celowe wytrucie) 191 (podtrucia - rzepak oz., kwitnące chwasty w zbożach)
Kujawsko - pomorskie	od 5 do 25	9,3	1891 (podtrucia - rzepak oz., sady)
Lubelskie	od 5 do 30	8,9	1405 (podtrucia - rzepak oz., sady, krzewy jagodowe)
Lubuskie	od 19 do 20	19,5	Brak zgłoszeń
Łódzkie	od 10 do 15	11,7	30 (podtrucia - rzepak oz.)
Małopolskie	od 8 do 20	9,4	304 (podtrucia - rzepak oz., bób)
Mazowieckie	od 0 do 28	10,8	130 (ostre zatrucie - sady, rzepak oz.) 1606 (podtrucia - sady, rzepak oz., kwitnące chwasty w zbożach)
Opolskie	----	20,0	300 (podtrucia - rzepak oz.)
Podkarpackie	od 1,5 do 20	14,6	Brak zgłoszeń
Podlaskie	od 5 do 16	13,3	30 (podtrucia - rzepak oz.)
Pomorskie	----	20,0	260 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Śląskie	od 7 do 30	10,4	10 (celowo zniszczone)
Świętokrzyskie	od 15 do 25	17,5	20 (ostre zatrucie - rzepak oz., facelia, gryka)
Warmińsko - mazurskie	od 10 do 35	13,6	14 (ostre zatrucie - rzepak oz.) 988 (podtrucia - rzepak oz. i inne uprawy)
Wielkopolskie	od 7,89 do 15	11,3	197 (ostre zatrucie - rzepak oz., facelia) 36 (podtrucia - rzepak oz. i inne uprawy)
Zachodniopomorskie	od 10 do 30	14,9	30 (podtrucia - rzepak oz.)
Ogółem	od 0 do 35	12,6	636 - ostre zatrucia oraz celowe zniszczenie, 6811- podtrucia